

Фердинанд Грал

ВОЙНИТЕ НА АНГЛИЯ

История на британските войни в пет континента

Нова Сървона



СОФИЯ 1941

Съдържание

I. Вътрешните войни на Англия	
Първата 100-годишна война с Франция.	3
Втората 100-годишна борба срещу Франция.	4
Крайната борба срещу Франция.	5
Срещу Ирландия.	5
Подчиняването на Уелс и на Шотландия.	7
II. Епоха на европейски и презокеански войни.	
Първото голямо нападение срещу Испания.	8
Повалянето на Холандия.	11
Сразяването на испанската световна мощ.	13
Унищожаване на световната търговска сила - Холандия.	14
Третата 100-годишна война срещу Франция.	15
Борба срещу френско-испанското обкръжаване.	17
Завладяването на Индия.	19
Войната за опиума.	22
Индийски баланс.	22
Завоевание на южно-морското пространство.	23
III. Английските коалиционни войни срещу Франция.	23
IV. Завладяването на Африка.	25
V. Войните на Англия срещу Германската империя.	26
Войните на Англия в течение на вековете.	28

I. Вътрешните войни на Англия.

Всеки народ на земята е воювал, но никой не е водил такава непрекъсната редица кървави войни във всички части на земното кълбо, както английският народ. От съдбоносното сражение при Хейстингс на 14 октомври 1066 год., когато норманите, под предводителството на херцог Вилхелм, завладяха Англия и когато френско-норманският елемент се свързва с келтско-британския в една странна смесица от пресметлива устойчивост и безогледно желание за завоевание, историята на Англия не е нищо друго, освен продължителна война в Европа и в Далечния Изток. Векове наред тя воюва с Уелс, Ирландия и Шотландия; векове наред - срещу Франция или някоя от издигащите се до величие и богатство държави на европейския континент. След това последваха, през последните три века война след война срещу всички народи и раси, във всички зони на земното кълбо, чак до наши дни: това е истинското съдържание на „славната” британска история от хиляда години насам.

Този единствен по характера си процес в хода на световната история има до себе си един психологически факт, също така единствен по рода си: За тоя народ, който между всички народи на земята е водил най-много войни и е пролял най-много кръв, за чиито насилия свидетелствуват дълбоки белези от рани по телата на почти всички цивилизовани народи на западното полукълбо и на „дивите” или цивилизовани народи в Африка, Азия, Австралия и Америка, за този британски неприятел на целия свят, за „могъщия разбойник”, както възпява Англия нейният поет Киплинг, едва ли някои от засегнатите народи подозира срещу какъв смъртен враг на свободата и на благополучието е изправен.

Ето къде е тайната, която изглежда неизяснима и чието тълкувание се съдържа в една единствена формула. Англия е съумявала винаги да сменя своите противници и съюзници, както и арените на своите нападения и да представя войните си според мъдро пресметнатите възможности на момента, като борба за религия или за култура, за свобода или прогрес, за малките народи или срещу големите „световни потисници”, винаги, обаче, като борба за свободата или за идеалите на света. В края на краищата, обаче, даже самият подчинен народ е бивал надвиван от пропагандната сила на тия лозунги. Предишните неприятели биваха обръщани чрез нови съюзи в приятели и впрегнати пред британската колесница, забравяха, че Англия е техният стар враг, който е успял да ги примами, за да тръгнат заедно с него против тия, наедно, с които те в същност би трябвало да се помъчат да оковат общия потисник.

Първата 100-годишна война с Франция.

Най-трагичен пример за това отслабване на най-примитивните жизнени инстинкти у един народ, което довежда до смъртно излагане в опасност на собствената жизнена основа и на цялото собствено бъдеще, представя Франция. От времето на крал Хенри I английски (1100-1135), който отново откъсна Нормандия от Франция, чак до края на 100-годишната война на прага на новото време, цялата френска история е само непрекъснат отчаян опит да противостои на кървавите нападения и на безогледните стремежи за власт на Англия и да достигне до своя собствена национално обединена жизнена и държавна форма. Цялото управление на английския кралски род Анжу или Плантагенет от времето на Хенри II (1154-1189) насам е изпълнено с необуздания стремеж на Англия да запази спечелената чрез женитби по сметка по-голямата половина на Франция и да я разшири до пълно господство над френската земя. Цялата

страна между Канала и Пиринеите, между Атлантическия океан и Puy de Dôme, принадлежащи тогава на английския владетел и неговото ясно изразено намерение бе притежанието на цяла Франция. Обаче, при крал Джон Безземни (1199-1216) Англия загуби областите северно от Лоара: Нормандия, Бретан, Анжу, Мен и Турен. Поражението на Джон в кървавото рицарско сражение при Бувин през 1214 год. постави за известно време границата на необуздания стремеж на британския империализъм.

Втората 100-годишна борба срещу Франция.

На 1337 година започна новата трагедия на така наречената 100-годишна война на Англия против Франция (до 1453 год.). Едва ли може да се говори за една „нова“ война, тъй като завоевателните британски походи въобще не са преставали, така че не може да се забележи никаква пауза. Този период на военни походи, които в течение на четири поколения опустошаваха и обезлюдяваха Франция, са получили названието на една „стогодишна“ война само заради това, защото са имали една ясна причина и точно определена цел. Франция се бореше за своята независимост и за повторно притежание на откъснатите области, докато целият английски народ бе изпълнен с бруталната решителност да не се отказва от тия владения. Явната военна цел на Англия беше довършването на нейното империалистично дело на континента и следователно, унищожаване стремежите на френския народ да основе отново държава и народ вътре в определени от единство на кръвта и езика граници. Даже Кембриджският професор г. М. Trevelyan установява, че грабителските походи на четири поколения не могат да бъдат оправдани с претенции за наследство на по-раншни крале и характеризира подбудителната сила на тия завоевания в подобна връзка, както следва: „Войските, които година след година отиваха в Франция, за да опустошават и ограбват страната, бяха доста малки: тяхната работоспособност, обаче, бе резултат на национална организация и национален дух... Англия стана за дълго време грабителят и тиранинът на своите съседи на континента не защото бе по-безсъвестна, но защото беше по-мощна от тях”.

Тези предприемани от английските рицари и наемници грабителски походи бяха много по-популярни сред английския народ от същевременно предприеманите потиснически походи в келтска Ирландия и Уелс или в Шотландия, бедни, рядко населени области. Храбрият британски войн донасяше от богата Франция поне фландърски сукна и килими, златни съдове от манастири и дворци или няколко пленени рицари, за които можеше да се получи голям откуп. Френският хронист Фроасар характеризира с горчив сарказъм истинската подбудителна сила на жаждата у английския народ към завоевания в Франция, която милиони от неговия народ са изпитали на собствената си кожа: „Англичаните не ще обичат и почитат никога един крал, който не е победоносен и който не обича оръжието и войната срещу техните съседи, особено срещу такива, които са по-големи и по-богати от тях. В тяхната страна има във време на война много повече богатства и всякакъв вид стока, отколкото в мирно време. Битка и сеч са за тях радост и наслада. С прекалена завист гледат те богатството на ближния си. Англичаните са най-опасният, най-безогледният народ в света”.

По собственото признание на Trevelyan се вижда, че английските армии от 14 век са убивали и подпалвали, както днешните азиатски орди: той разказва това напълно с тон на национална гордост. Тази омраза и завист във всички слоеве на английския

народ от краля дори до грабителя-наемник и авантюрист към френския народ е имала съвсем друго последствие от това, което е желала Англия. След ужасните поражения при Сресу, Manpertuis и Azincourt и след ограбването на Париж, националната съпротивителна сила на френския народ се пробуди и само за една единствена година на триумф и на мъченичество (спасителката на Франция бе предадена на англичаните от бургундците и изгорена от френската църква като магьосница на 30 май 1431 година в Руан), Орлеанската дева поведе заедно с пълководеца Дюноа полусъсипания френски народ към победа над Англия. През 1453 година британският грабител изгуби всички владения освен Кале и френският народ си създаде в неудържим устрем своята национална държава, която достигна при Ришельо и Мазарини върха на могъществото си в Европа.

Крайната борба срещу Франция.

Когато Англия мрази някой по-силен противник, тя е упорита във волята си за унищожението му. И така през следващите векове тя не престана със сменящи се съюзници и с променливо прикрити основания за война да напада опасния съперник на отсрещната страна на Канала, докато не загуби на издигащата се световна сила в 18 век нейните огромни колониални владения в Азия и Америка, не унищожи нейната флота и в края на 19 век не разби завинаги при Фашода, с разбойническата си ръка, стените на останалата африканско-предноазиатска империя. Едва сега Франция бе зряла да стане съюзник и таен васал. Голямата война 1914-1918 година и като нейно последствие новата война срещу Германия през 1939/40 год. показва на обективните наблюдатели в целия свят, до каква степен на самоунищожение е надвиг френският народ от своя смъртен враг в продължение на 500 години.

Срещу Ирландия.

Докато Англия ограбваше и опустошаваше отатък Канала френските области, тя по същевременно от другата страна на Ирландско море върху себе си кървавата вина за едно престъпление, което продължава цели осем столетия дори до наши дни: задушването и почти пълно унищожение на ирландския народ, едно от най-ужасните престъпления, за които историята на човечеството съобщава.

В 5 и 6 век, когато на английска земя бушуваха борбите на езическите келти и англосаксонци, в Ирландия проблесна в образа на апостолите Патрик и Колумбан, в изобилието на основаните от тях манастири и училища светлината на новото учение и култура. От Улстер в Ирландия, Колумбан занесе евангелското учение в Шотландия и оттам в Англия. След 6 века обаче, в началото на техната първа империалистична епоха, съзнаващите мощта си британци гледаха на келтските ирландци като на стоящи извън християнството диваци и сметнаха за своя свещена задача да предадат този варварски народ в ръцете на папския Рим и същевременно да го подчинят. Противопоставящите се ирландци бяха провъзгласени с появилото се вече и изработено до съвършенство английско лицемерие за „бунтовници” срещу тази високомерна претенция за господство и за „цивилизация”, и по този начин на британския империализъм бе даден валидният дори до днес предлог за борбата им срещу ирландците.

По време на царуването на Хенри II (1169-1171 год.) започна първата британска завоевателна война срещу нещастната Ирландия, изнесена от Ричард дьо Клер,

Пемброкски пер, наречен Strongbow (упоритият), и от неговите рицари-авантюристи. Ирландските племена, които се биеха като пешеходци със секири и копия, бяха почти беззащитни пред тежко въоръжените британци и най-добри стрелци на Европа и избягаха в горите и мочурищата във вътрешността на страната. Тези авантюристи откъснаха от живото тяло на страната своите бъдещи баронства, начало на големите земевладения в Ирландия, ограбваха беззащитния народ и водеха този грабителски поход без всякакъв смисъл и справедливост цели 100 години, прониквайки бавно на запад и то без Strongbow и неговите наследници да се погрижат да сложат начало на някакво управление.

Истинската трагедия на Ирландия започна, обаче, едва при царуването на кралица Елизабет (1558-1603); на същата тая кралица, която заповяда на своите пиратски флоти да изнудят бреговете на Западна Индия и да ограбят испанската сребърна и търговска флота. „Ирландия има хубав дървен материал и удобни пристанища, и ако испанците я завладеят, тогава те биха станали в късо време господари на моретата, върху които е основана нашата мощ”, се казва с хладнокръвна пресметливост в подготвителното обяснение на английското правителство. В този смисъл започна подновеното нахлуване, и тъй като то представляше вследствие нищожния брой войски много големи опасности, то британските водачи унищожиха на бърза ръка населението на цели местности чрез глад и меч и превърнаха цялата област, която не бяха в състояние да задържат и окупираат, в пустиня. През царуването на Елизабет 1 500 000 ирландци са станали жертва на „благочестивите” британци.



Елизабет I Тюдор
(1558 - 1603)

„Казват, че орлите на Елизабет летели към испанска Америка, докато ястребите се спуснали върху Ирландия, обаче в много случаи това била една и съща птица”, казва цитираният вече няколко пъти „почитаем” G. M. Trevelyan с чисто британски „хумор”: „Между завоевателите и грабителите на Ирландия бяха Хенри, Джилбърт, Уолтър Роли, Гренвил и Спенсър... Те виждаха в Америка и Ирландия две нови области с

еднакво значение и привлекателна сила, където човек можеше да спечели за себе си богатства и същевременно да служи на кралицата си и да издигне хоругвата на истинската религия срещу папа и испанци.”

Резултатът от това изнасилване на невинния ирландски народ бе неутолима омраза към англичаните и също така неугасима жар в сърцата на ирландците за католическата религия, която искаха да им отнемат. Освен това последствието бе същото както и в потъпкана Франция, именно това, че потъпканите ирландски племена се сплотиха в един народ.

В убийството на протестантски англичани в Улстер на ирландския източен бряг огорчението на ирландците, след дълго потискане, намери отдушник. Ужасното последствие на това справедливо отмъщение бе следният, предвиден като наказателна експедиция завоевателен поход на Кромуел срещу Ирландия през 1649 - 1652 година. Този ужасен поход, който и до днес е жив в паметта на ирландския народ, започна с кръвопролитията в Треда и Вексфорд по крайбрежието, в които всички ирландци бяха избити; целта бе ужасът да предшества британската войска. Една трета част от населението беше отнесено през 11^{-те} години от 1641 до 1652 от меч, глад и епидемия, според пресмятанията на англичанина Пети около 660 000 души. 20 000 момчета и момичета, деца на убити ирландци, бяха продадени с решение на парламента в Западна Индия, която имаше голяма нужда от нови роби. Пет милиона моргени земя бе грабната на ирландците и разпиляна между британските войници и търговци: останалите живи ирландци бяха изтикани в неплодородните области на вътрешността. Цялата страна се бе обърнала в пустиня и безброй хиляди жени и деца, които скитаха през зимите без подслон, станаха жертва на студа и на вълците, които владееха тия пустоши.

Само $\frac{1}{11}$ част от обработваемата площ остана на нещастния народ, комуто злата орисница бе определила да живее съвсем близо до английските брегове, далеч от континента, и да трябва да умира при живо тяло цели векове наред. Последната глава на ирландската трагедия се разиграва пред нашите очи в XX столетие.

Подчиняването на Уелс и на Шотландия.

Борбата на Англия срещу заобикалящите я келти не унищожи само Ирландия: разрази се и във вековни кървави борби срещу келтското пранаселение в Уелс и в Шотландия, т. е. срещу средния Запад и срещу цялата северна половина на същинския британски остров. Както Ирландия така и тези, намиращи се под местно владичество, кралства представяха за нахлуващите с огън и меч британци колонии, които трябваше да бъдат подчинени и които можеха да бъдат напълно присъединени и оползотворени едва когато станеха английски. И така всички английски владетели от Плантагенетите през Тюдори, Кромуел и до Ораниевци са съучастници в това кърваво потисническо дело, което през 18 век даже и в самата Шотландия не бе още завършено, т. е. не се бе стигнало още до „омиротворение”. По този начин британското владичество над „трите съединени кралства”, което извоюва най-напред Кромуел с безмилостните си походи срещу Ирландия и Шотландия, почива върху насилническото господство на едно малцинство. Тези присъединени насилствено от „Великобритания” хора и средства дадоха възможност на това великобританско малцинство да издигне със същите методи принудителното си господство над целия свет. Английската историческа наука е съумяла, в служба на своето империалистично държавно ръководство в течение на

вековете, да прикрие изкусно този завоевателен процес в собствената си страна и после в останалия свят и да го направи невидим за поглед на външни лица. Обаче при гърмежите на тази нова война се отварят очите на света, който започна да се пробужда още през Голямата Световна война 1914/1918 година.

II. Епоха на европейски и презокеански войни.

Англия направи първия голям скок на грабливо животно, в ширините на земното кълбо и на моретата, при кралица Елизабет (1558-1603), чието царуване получи от потомството името на „златен век” вследствие на стичащите се в страната огромни богатства. Първата морска и търговска сила тогава беше Испания, която наскоро трябваше да тръгне към залез под ударите на британския лъв. Испанските и португалски търговски кораби кръстосваха всички морета на света: А също и големите откривателни пътувания до Западна Индия (Средна Америка), Африка, Източна Индия и до островните царства на Тихия океан, бяха рискувани и прокарани от тях, а не от англичаните. Само Нидерландия със своята цветуща азиатска търговия и действащата миролюбиво на своя глава и без всека подкрепа от немската империя Северно-германска Ханза можеха да се сравнят с тях по търговско-световно значение.

Първото голямо нападение срещу Испания.

Изпълнено със завист гледаше малкото бедно кралство на британския остров към богатата световна сила Испания. Елизабет продължи на едно с опитния си съветник Томас Грешан с усилена дейност започнатия от Хенри III строеж на военна флота с първите топове на борда същевременно бяха основани търговски дружества и снабдени с кралско свободно писмо, което - хитър шахов ход на правителството - ги поставяше под закрилата на владетеля, без този да трябваше да прикрива бъдещите им правни нарушения или насилнически дела. През 1554 год основано московското дружество, през 1579 год - балтийското, през 1581 год. - левантинското (за областта от средиземноморския бряг чак до Персийския залив), през 1585 год. - мароканското и през 1588 год. гвинеиското дружество (главна област на търговията с роби). Най-важно от тези дружества стана Източно-индийското дружество, свободното писмо на което Елизабет издаде на 31 декември 1600 год. С това бяха очертани ясно линиите на бъдещата британска завоевателна политика. Защото всеки британски търговец знаеше това, което знаеше и неговото правителство, а именно: че тези пълни с топове и въоръжени хора търговски кораби са само пионерите на едно военно разширение и че това военно разширение бе насочено право към сърцето на световната сила - Испания.

Историкът на британския империализъм, Зили, който излага в съчинението си „The Expansion of England” („Разширението на Англия”), това военно разширение на Англия по земното кълбо, разкрива много ясно връзката между търговия и война в душата на своя народ. Там той казва следното за началото на това разширение: „В същност Англия ставаше по онова време толкова по-войнствена, колкото повече се отдаваше на търговия” и обяснява тая британска система на колониална политика, че тя разлага новия свят на територии, които биваха третиращи като чифлици, чието притежание и използване се падаше по право на надлежната колонизираща нация. Надеждата да се спечелят такива прекрасни имена и да се добият облагите, които може да се извлекат от тях, представяше най-силната подбуда за търговията. И наистина, това беше подбуда, която бе ефикасна векове наред... Може иначе да

съществува или не една естествена противоположност между духа на търговската сделка и духа на войната - все пак търговия, която се води по този метод, е почти идентична с война и трябва да има като почти необходима последица - войната... Нека разгледаме специфичния характер на оная дълга, протекла на скокове война между Англия и Испания, в която експедицията на Великата Армада бе най-необикновеното събитие. Обясних вече, че английските капитали приличаха много на разбойници и навярно за Англия на онова време войната е била един вид индустрия, път към богатството, най-цветущата търговия, най-доброто влагане на капитали. Тази испанска война е действително люлката на английската търговия. Първото поколение англичани, което търсеше, в какво да вложи капиталите си, ги вложи в тая война”.

Мощен капитал и империализъм - това единство е всъщност основата на британската завоевателна политика през следващите четири века дори до наши дни. Първият резултат на тая ужасна, разтърсваща основите на европейския и извъневропейския свят връзка е оная грабителска и разрушителна война срещу Испания, която избухна във времето на Елизабет. Официалната, подреждаща по документи и документално установени дати история ще поставя тази война в късия промеждутък от време между 1588 и 1604 г., следователно, ще започне с годината на официалното обявяване на война и загиването на Испанската Армада през 1588 година.

В действителност, обаче, тази война бе започнала 30 години по-рано с първите грабителски пътувания на въоръжените от Елизабет и изпратени срещу Испания пиратски кораби. Само че Англия следваше при това прилаганата в цялата ѝ завоевателна политика до днес тактика, да действа без официално обявяване на война, когато намери за добре, с нападения, кланета, светкавично извършвани анексии, без да се излага на недоволството и критиката на неосведомения и незаинтересуван останал свят.

Освен това, Елизабет се чувствуваше, при качването си на престола, много слаба срещу притежаващата силна флота Испания. Докато на английския лъв израснат нокти, Франция и Холандия, тайно мразените господари на отсрещния континент, ѝ се струваха достатъчно добри, за да ѝ послужат като съюзници за прикритие пред Испания. В същото време, обаче, около 1500 год. чак до следния век, бързите пиратски кораби на нейните „Sea-dogs” (морски кучета или разбойници) откъснаха от испанския великан цели парчета от тялото му. Джон Хокинс, Френсис Дрейк, Уолтър Райли, Ричард Гренвил, Кевендиш и Морган бяха най-смелите британски морски разбойници, които Елизабет разпращаше заедно с нейните Merchant adventurers, нейните предприемчиви и жадни за печалби търговци, снабдени с пари, войници и оръжие. Те връхлетяваха като акули върху испанските сребърни флотилии, изнудваха островите на Западна Индия и крайбрежните места на Средна Америка и плячкосваха такива големи количества злато, сребро, скъпоценни камъни и ценни сурови материали, че бедната до сега Англия преливаше от богатство и благочестивата кралица правеше своите морски разбойници един след друг рицари, докато те при първия неуспех, както Дрейк, падаха в немилост или като Рали биваха екзекутирани след нейната смърт.

Джон Хокинс внася милиони злато, преди всичко взетите от Западна Африка роби. Дрейк слага в краката на своята кралица приказни богатства от ограбените испански сребърни и златни галери. Като адмирал той още веднъж лети през 1585 година с военните кораби на Елизабет към един кървав грабителски поход на запад в Карибското море, а през 1587 година с 23 военни кораба към самите брегове на Испания. Там той граби и потопява на самата Испания и на немската Ханза голяма част

от техните търговски кораби и разрушава по този начин тяхната стопанска мощ. Отдавна вече, още през 1585 година, пратеникът на Фелипе II е поискал обесването на Дрейк заради най-долно морско разбойничество. Тези нови походи и подготвянето за открита война срещу Испания, за прекъсване на всички търговски пътища, за ограбване на цялата испанска флота и за нейните колонии, бяха отговорът на кралицата на това справедливо искано от Испания изкупление за многократно и най-низко нарушение на международното право.

Кървавата кулминационна точка на тази 30-годишна британска грабителска война срещу Испания бе Световно историческият поход на Испанската Армада срещу Англия, със 132 големи и множество малки кораби под командата на Медина Сидония през пролетта на 1588 година. Една силна испанско-нидерландска войска от 30 000 войника, под предводителството на Александър Пармски, трябваше да стои готова във Фландрия, за да бъде пренесена след победата на флотата в Англия. Това гигантско предприятие обаче - само Наполеон рискува още веднъж подобно нещо - което би сломило още в люлката железния врат на британския империализъм, се разби в доброто въоръжение и военната хитрост на англичаните, а също и в неблагодарността на стихии в чужди, пълни с подводни скали, води.

Подвижните 197 британски кораба с най-добрите моряци и морски разбойници на страната бяха по-опитни в пиратската борба (дивите морски кучета Хокинс, Дрейк, Фробишер, Райли и др. участваха също в борбата под командата на адмирал Хоужърдс), а освен това британците познаваха всички скали, ветрове и течения. На 19 юли 1588 година при нос Лизарт започна борбата и пред Кале се достигна до продължаващата с цели дни кулминационна точка на отчаяната борба на тежко движещите се кораби на Армадата срещу жадните за убийство британски акули. Шест английски кораба, освен това бушуващите бури, причиниха голяма суматоха. Сутринта на 30 юли се биеха още само 40 испански кораба при Гравелинген, но и те бяха разпръснати от нови бури. Те бяха закарани до ирландските и шотландските брегове, а някои захвърлени даже дори до норвежкото крайбрежие.



сър Френсис Дрейк
(1640 – 1696)

Само една малка част от тях достигна испанските брегове. Британците бяха останали победители в първата голяма борба за световните морета. Народите на земята трябваше скоро да разберат с ужас, какъв разбойник беше заграбил властта и тъпчеше правото на народите.

Като символ на тази цяла епоха стои статуята, която англичаните са издигнали на най-големия от своите национални герои, Френсис Дрейк в Плимут, от където той бил наблюдавал пристигането на Армадата. За този човек, който, както и неговите бойни другари, презираше най-елементарните човешки права и всякакво международно право, който въплъщаваше в делата и записките си жестокостта и цинизма, който

опустошаваше всички морета на тая земя, така че испанците го наричаха „архипират на вселената”, големият английски историк Гардинър пише искрено и изпълнен с национална гордост следното: „Англия дължи свободата и независимостта си в голяма степен на Сър Френсис Дрейк”.

Повалянето на Холандия.

От времето на Елизабет Англия, която бе разбрала своята „мисия” и бе направила цялата обитавана земя цел на своя империализъм, започна да се издига с главоломна бързина. Половин век след Елизабет властта бе заета от Кромвел, комуто Англия, покрай окончателното сломяване на Испания и Холандия, покрай трайното овладяване на Ирландия и Шотландия, покрай основаването на световната ѝ флота и - чрез навигационния акт - на световната търговия, тя дължи и най-опасното и най-неразруσιμο духовно обоснование на идеята ѝ за световно господство като на „избран Божий народ”.

Въпреки обширните планове на Елизабет и на нейните приближени, Кромвел е първият голям империалист на английския трон и в него са въплътени в най-чиста форма всички качества на народа му, които доведоха последния до насилническо владичество над целия свят.

Той вижда как Испания, с която ще бъде водена още една люта борба, се намира в неудържим упадък. В това време, обаче, генералните щати на Нидерландия са се издигнали на нейно място до първа флотска и търговска световна мощ. При немската политика на Хабсбургите от Карл V насам тия щати се бяха отстранили постепенно от съюза на Немската империя, тяхната метрополия. Холандия се бе откъснала от Испания на Хабсбургите, докато южната половина, именно Фландрия и Брабант бяха останали под испанско владичество. Англия на кралица Елизабет беше направила всичко, за да спомогне това отцепване с цел да отслаби омразната ѝ световна мощ на Испания. Сега обаче, когато малката и смела Нидерландия извличаше несметни богатства от световната си търговия и колониите си, то протестантският едноверец стана за завистливия Албион смъртният враг, който пръв трябваше да бъде повален.

Холандия притежаваше през 17 век една огромна колониална империя. Тя притежаваше в Северна Америка - Нова Нидерландия, с главен град Нови Амстердам (анексиран от англичаните през 1661 година под името Ню Йорк), в Южна Америка - Бразилия (от 1636 до 1661 год. под британска власт) и Гуауана, в Африка - Света Елена и Капланд, части от Предна Индия, (Бенгалия), Цейлон, Малака, Зундските острови, Нова Холандия (Австралия), Вандименсланд (Тасмания) и Нова Зеландия. Наскоро обаче всички тия владения попадат под британска власт. Първата морска война между Англия и Холандия (1652-1654) при Кромвел разклаща вече основите на последната.

Пряк повод за тая война беше насоченият против Холандия навигационен (корабоплавателен) акт на Кромвел от 1651 година и съдържащото се в него изискване, корабите на всички други народи да поздравяват британското знаме чрез сваляне на своите знамена. Войната между двете страни започна, когато холандският адмирал ван Тромп при геройската си смърт, победител в 33 морски сражения, при една среща в канала през май 1652 година, не уважи искането на британския адмирал Блек да сваля знамето си пред неговия кораб. Тая война бе за Холандия и без това един жизнен въпрос, защото Англия според навигационния акт притежаваше правото на

претърсване и конфискуване на всички чужди кораби и освен това, ако товарът им се стори достатъчно ценен, правото на взимане, за себе си като признат владетел на световните морета.



Оливър Кромвел
(1599 - 1608)

Както спрямо Испания на 16 столетие, така и срещу Холандия на 17 век, Англия още в мирно време бе започнала една безогледна война за плячка, която бе нанесла на Холандия големи щети. След победата на революцията и след посичането на Карл I, Кромвел бе станал лорд- протектор и се бе заловил веднага за създаването на силна военна флота, под командата на адмирал Блек, която далече превъзхождаше холандската. Холандия, вярвайки във възможността на едно миролюбиво търговско общуване между народите, бе намалила със съдбоносно късогледство военната си флота на $\frac{1}{3}$. На 19 май 1652 година Блек победи Ван Тромп пред Доувър, обаче на 29 ноември 1652 година холандецът си отмъсти за поражението с победа при Goodwin Sands на източното крайбрежие на Кент и подгони Блек нагоре по Темза. През февруари 1653 г. Блек, най-великият адмирал преди Нелсън, победи отново при Портланд Ван Тромп и Ruyster, двамата холандски национални герои; самият Блек беше тежко ранен. На 29 юли 1653 година се състоя решаващото морско сражение близо до холандския бряг, в което загина Ван Тромп и в което холандската морска мощ беше напълно унищожена.

Англия беше победител и тя използва безогледно победата си. Холандската търговия в Северно и Балтийско морета бе почти унищожена. 1700 холандски търговски кораба станаха жертва на британските грабителски кораби. 1000 търговски

къщи в някога тъй цветущия Амстердам стоеха празни, и Англия присвои главната част от наследството. На 15 април 1654 година Холандия трябваше да припознае в Уестминстърския мир навигационния акт и да свърже с британския победител съюз за закрила и съпротива. Английският национал економик Чайлд знае много добре, защо през 1669 година възхвалява тоя акт като „Magna charta” на английското морско дело. Едва навигационният акт и неговото насилствено припознаване от страна на холандската морска сила възвести на целия свят присвоената претенция на Англия за световно господство над моретата. По-нататъшното изнудване на съдържащите се в него претенции имаше за следствие разразяването на една непрекъсната верига от войни на Англия последователно с всички европейски страни дори до 20 век.

Сразяването на испанската световна мощ.

Веднага след първата победа над Холандия Кромвел предприе едно неочаквано нападение над Испанска Западна Индия, където още Дрейк и помощниците му бяха върлували в течение на цял век.

При едно нападение на Сан Доминго през април 1655 година Кромвеловият флотски генерал Пен беше жестоко отблъснат. Наскоро обаче, той откъсна от Испания богатия остров Ямайка, най-важният пункт в Карибското море. Според Зили този грабеж бе „най-голямото насилие” в новата английска история. Английският историк, обаче, забравя, че завземането на Ямайка бе вече предшествано от съзнателен стремеж за разширение от анексирането на цялото източно крайбрежие на Северна Америка и на половината Западна Индия при Елизабет, Карл I и Кромвел, значи при Тюдоровците, Стюартовците и по време на революционна Англия. Насилието на Кромвел доведе отново до война с Испания. Англия, обаче, бе сключила с мъдра пресметливост преди това съюз със стария си смъртен враг, Франция, при който съюз свързващият двете страни момент бе завземането на Испанска Нидерландия. Испанците изгубиха през 1658 година битката при Дюнкерк срещу френския маршал Конде, който трябваше да предаде на Кромвел желаната крепост на континенталния бряг на канала.

Още преди това твърдата разбойническа ръка на Англия се бе протегнала, след успешното плякосване на Ямайка, също и към Средиземно море, за да заеме, ако е възможно, Гибралтар, и чрез него да държи в ръката си ключа на търговията с Ориента и на цялото Средиземно море. Характерно за протичащата в същия дух империалистична и безскрупулна мисъл на британското държавно ръководство е писмото на Кромвел от 28 април 1656 година от *Whitchall* до генералите Блек и Монтегю, които командуваха средиземноморската флота с цел да блокират Испания и да прекъснат връзката ѝ със Западна Индия. В последната част на писмото се казва: „Не би ли могло да бъде обсъдено, дали испанската флота, която се намира в Кадикс, не би могла да бъде изгорена или унищожена по друг начин? Дали Понтар и укрепленията са така силни, че не би могло да се рискува подобно нападение? Дали самият Кадикс е неатакуем и дали ивицата земя суша, на която той се намира, не би могла да бъде така откъсната от континента, че да не може да се изпращат на града повече подкрепления през моста: ивицата суша е на някои места толкова тясна? Дали не би било възможно да се нападне друг някой пункт, преди всичко градът и укреплението Гибралтар? Ако те биха били в наши ръце, то това би било не само голямо преимущество за нашата търговия, но и голяма загуба за Испания”. Всяка точка в това писмо е добре обмислена от човека, който седи в *Whitchall* и който е завладял вече Исландия и Шотландия, Ямайка и Дюнкерк и който протяга вече ръка към Бремени, Верден и Висмар по

немското северно-морско и балтийско крайбрежие. Генералите на Кромуел, обаче, намират, както Кадикс така и Гибралтар още непревземаеми. Едва след половин век през 1704 година през време на войната за испанското наследство, на Англия се удава най-сетне съзнателно преследваното завземане на Гибралтар, а през 1713 година при Утрехтския мир последва и „юридическото” му отстъпване.

Унищожаване на световната търговска сила - Холандия.

През 1664 година Англия бе ограбила на отслабената Холандия в Новия Свят Цветущата колония Нови Амстердам и бе направила от нея Ню-Йорк. През 1665 година, обаче, Холандия, за да спаси своето застрашено положение, се съюзи с национално осъзналата се Франция на Лудвиг XIV срещу британския грабител, който получи в тая война неочаквано тежки рани. На 23 юни 1666 година холандският адмирал de Ruyster победи английската флота, командувана от адмирал Монк и от принц Рупърт. Чумата отнесе през тази фатална за Англия година 100 000 души в Лондон, а на 2 септември пожар унищожил голяма част от града. През 1669 година се случи нещо нечувано: холандската флота под командата на de Ruyster и Jan de Witt проникна в Темза, блокира гордия Лондон, подпали голяма част от английската флота и отведе със себе си няколко кораба, между които и най-големия „Royal Charles”. За първи път от нахлуването на норманите преди седем века - същевременно и за последен път - един външен неприятел се намирал в сърцето на Англия. Мирът в Бреда през май 1669 година беше ден на позор за Англия. Обаче, както Холандия, така и Франция трябваше последователно да заплатят скъпо тая си победа.

Англия използва изкусно честолюбието на Лудвиг XIV, който искаше да си присвои Испанска Нидерландия и да унищожил холандската презморска търговия в полза на увеличаващата се френска такава и сключил с него на 1670 година таен договор. Още преди „кралят-слънце” да обявил война на Нидерландия, англичаните връхлетяха коварно на 1672 година през англо-френско-холандската война (1672-1674) върху другаря си по религия, който същевременно страдале ужасно от нахлуването на френските войски.

Ашли Купър, някогашният довереник на Кромуел и по-сетне граф Шрюсбъри, ръководител на политиката при Карл II, беше изказал веднъж веруването на пуританско-благочестива Англия от 17 век със следните думи „Delenda est Carthago” („Необходимо е Картаген да бъде унищожен”) или както Зили го изразява с други думи: „Холандия е най-мощният съперник в търговията, по моретата и в Новия свят: ние ще я унищожим, макар и да е протестантска, с помощта на една католическа сила”.

Целта бе поставена, и в Уестминстърския мир на 19 февруари 1674 година Англия постигна намеренията си. Изнемогналата Холандия заплати високо военно обезщетение, отстъпи окончателно Ню-Йорк на Англия и отстъпи завинаги на Англия мястото на първа морска сила. Търговията ѝ със северните страни, с Източна и Западна Индия, нейният риболов бяха загубени, и почти всичките ѝ колониални владения станаха в късо време плячка на Англия.

Холандия бе съсипана, обаче в това време Франция се беше издигнала под държавното изкуство на Ришельо и Мазарини до първа световна сила. Тя бе следната страна, която, според британския принцип, да не търпи никаква силна държава до себе си, никакъв „Картаген на континента”, трябваше да стане жертва на унищожителната

воля на Англия. Сега можеше и ослабена Холандия, която бе признала силата отгатык канала за свой господар, да помага на Англия при тази решаваща борба срещу Франция.

Третата 100-годишна война срещу Франция.

Съществуването и мощта на френския абсолютизъм при Лудвиг XIV беше станала за британското островно кралство към края на 17 век цял кошмар. Френското стопанство и търговия бяха направили нечуван напредък при меркантилната система на Колбер¹, който намираше отдушник в растящо разширение на континента и презморските страни и застрашаваше свещените сфери на интереси на избрания световен господар.



**Луи XIV наричан още Кралят Слънце
(1638 - 1715)**

И така през 1688 година избухна една трета, по-дълга от 100-годишна, война (1688-1815) на Англия против Франция за хегемонията в Европа, за господството на световните морета и за притежанието на Америка и Индия. Това бе борба на живот и смърт, която потопа в кръв три континента и безброй неучастващи в борбата народи и от която Англия, хитрият играч с всички трикове на политиката, излезе победител. Светът и този път, не само Европа, но също и два други континента, трябваше да се разтърсва повече от столетие от войни, които бе предизвикал „най- миролюбивият” от всички народи. Историкът Зили казва не без тайна гордост:

¹ Меркантилизмът е едно такова стопанско схващане, което съзираше богатството на националното стопанство в това, щото износът да превъзхожда вноса, и затова подпомагаше търговия и индустрия, ограничаваше обаче земеделието и вноса (последния чрез мита). Меркантилната система стана господстващото стопанско схващане на 17 и 18 век и беше превъзможнато едва от учението на Адам Смит за свободната търговия.

„Между революцията от 1688 година и битката при Ватерлоо (1815) може да се сметне, че сме водили седем големи войни, най-късата трая седем години, а най-дългата около дванадесет години. От 126 години, следователно, са били прекарани 64 години, повече от половината, във война”.

Кулминационната точка на този едва прекъсван военен период, за който говори Зили бе „войната за испанското наследство” (1701-1713) „Седемгодишната война” (1756-1763) и „Епохата на войните срещу революционна и Наполеонова Франция” (1789-1815). В Утрехтския мир от 1713 година, който приключи първата от тия войни стана за пръв път дума за „равновесието на силите”, прословутия британски принцип на „баланс на силите”, който остана до наши дни ръководна звезда в политиката на Англия. Но и този принцип не бе нищо друго, освен изкусно прикриване на истинските намерения на Англия. Последната не желаше изравняването, равноправното съседство на Великите сили, а целта и бе безусловно господство над това равновесие: тя сама искаше като езичето на везните да решава в полза на тая или оная група от сили, според това кое бе изгодно на нейните егоистични и често напълно прикрити интереси. същевременно тя искаше като определящ фактор и като съди над партиите да бъде освободена от собствен пълен риск в борбата на тяжестите. С минимум риск и жертви, но при използване ангажиментите на едната или другата група от сили, далече от континента и от собствените жертви по тамошните бойни полета, тя искаше като богоподобен световен съдия да решава разпределението на тяжестите. Не толкова действителната военна мощ, колкото легендата, внушението, особено легендата за всемогъщата ѝ световна флота, която Англия умееше да налага от времето на Кромвел на съвременниците си, е помогнала на британската кауза да победи. Самата борба с кръв и оръжие трябваше да бъде спечелена от другите, които тя си бе избрала с политически обещания или субсидии за съюзници. Нека на континента да умираха милиони хора - британският остров се грижеше за „равновесието” и когато работата дойде до сключване на мир, прибираще наградата на победителя.

Тази Франция, която беше прицелна точка на борбите на Англия през целия 18 даже и на 19 век, бе единственият опасен съперник, от който Англия трябваше още да се бои. Покрай огромната търговска флота при управлението на Колбер изникна в новосъздадените корабостроителници на Дюнкерк, Хавър и Рошфор силна военна флота, за чието прибежище в Брест и Тулон бяха построени военни пристанища. Местоположението на Франция на три морета, Северно море, Атлантически океан и Средиземно море, откриваше крайбрежието ѝ към Скандинавия и цяла Америка, както и към Африка и Ориента. Още от 17 век френското империалистично разширение беше насочено към тия страни. Robert de la Sallé през 1681 година по поръка на Лудвиг XIV бе пропътувал огромното течение на Мисисипи, потегляйки от Квебек и Канадските езера, където отдавна живееха френски заселници под ръководството на йезуити, чак до Мексиканския залив (1682): той бе нарекъл тази обширна област в чест на своя господар, Луизиана и я бе завладял за него. Последствие от това завземане бяха недоразумения и растящи борби за надмощие с намиращи се източно от р. Св. Лоренц британски колонии по крайбрежната област. Те застрашаваха да изтикат английските колонии от вътрешността на Новия свят.

Френските колонии се разпростираха към малките Антили, Хаити и Каен: Франция се установи в Холандска Гореа и в Мадагаскар, с от 1676 година френското източно-индийско дружество в Пондишери в Предна Индия се бе така разширило, че британските интереси там бяха застрашени.

Към това се прибавя и в самата метрополия застрашителното за Англия местоположение на Франция до още Испанска Нидерландия, точно срещу британския остров отвъд канала, жизнената артерия на английското кралство. Британският разбойник се приготви за смъртоносния скок, за да повали завинаги този най-опасен свой противник.

Като пръв етап на своята 126-годишна упорита борба Англия използва, за да бъде сигурна войната за престолонаследие в Пфалц (1689- 1697), в която германската империя се противопостави на кървавите завоевателни походи на Лудвиг XIV, който през 1689 година бе опустошил цялата област Пфалц. След изгонването на крал Яков II, в Англия бе избран за крал фанатичният протестантин Вилхелм III Орански кралски наместник на Нидерландия: последният победи през 1690 година при реката Бойне на ирландска земя една френска войска, която искаше да върне Яков II на престола и през 1691 година - френската флота при предпланината Нодие, осигурявайки с това за винаги хегемонията на английската флота.

За да спести силите си, обаче, за новия грабителски поход при предстоящото разпределение на испанските владения, Англия сключи на 1693 година сепаративен мир с Лудвиг XIV, който мир донесе на Вилхелм припознаването му за английски крал. Обещанието си, да се откаже от борбата, само ако би бил върнат на германската империя присвоения от Лудвиг в мирно време мощен имперски град Щрасбург, той наруши с безскрупулността на току-що поетата от него британска политика. Изнемошялата от ужасите на 30-годишната война германска империя загуби по този начин Щрасбург за цели две столетия.

Борба срещу френско-испанското обкръжаване.

Скоро по напоените с кръв бойни полета на Нидерландия, Рейн и на Северна Италия се разрази войната за испанското наследство (1701 - 1713), единствена по рода си борба на Англия срещу свързането на Франция и Испания под Бурбонско владичество, което Лудвиг XIV искаше да осъществи за внука си Филип д'Анжу, по-сетне Филип V. Ако Франция се издигнеше до такава мощ, то би било застрашено не само европейското привилегировано положение на Англия, но и нейните и без това вече намалени колониални владения на Северна Америка и желаната власт над венеца на всички колонии, именно Индия. Преди всичко съперникът на континента - Франция - не биваше да вземе никога в своя власт Испанска Нидерландия и с това господството на канала. В своя съюзен или пръв бариерен договор с Холандия арбитърът на европейското равновесие, Англия, заяви: че Испанска Нидерландия трябва да служи като укрепление и бариера, за да държи на дистанция Франция от Съединените провинции. С английския договор за гаранции от 1709 година Генералните Щати се задължиха даже да държат постоянно окупирани и в защитно състояние осемте укрепени пункта: Монс, Шарлроа, Намюр, Турне, Иперн, Менин, Нюпорт и Вьорн - заради интересите на Англия.

Тази война водена за английското бъдеще отвъд световните морета бе същевременно една от малкото такива, в които британски войски се биеха на континента. При това съревнование за мощ, Англия се реши да постави в лицето на Marlborough даже собствен главнокомандуващ, за да не остане ръководството и крайното решение на войната изключително в ръцете на германската империя и на

гениалния неин пълководец, принц Евгений, спасителя на Европа от смъртната турска опасност.

Докато западната част на германската империя и Испанските Нидерландии изнемогнаха под ужасите на войната, британската флота заграби през 1702 година в пристанището Виго испанската сребърна флота и изнуди от заплашената с блокада Португалия през май 1703 година, да подпише Метунския договор, който направи Португалия зависима и я предаде напълно в ръцете на британската търговия. Същевременно, вследствие на английския внос на стоки, бразилско-португалското злато се стичаше в такова изобилие към Англия, че тя имаше вече възможност да основе мощната си индийска империя за сметка на холандците. На 16 август 1704 година пред Гибралтар се появи една англо-холандска флота, командвана от Rooke van der Düssen, а пък хесенски войски на германската империя послужиха да извоюват с превземането на крепостта Гибралтар за британския грабител владичеството над Средиземно море.

Когато на 13 април 1713 година бе сключен Утрехтският мир, Англия бе тази, която отново извлече полза от опустошенията, станали от Нидерландия чак до Италия и Испания. Испания трябваше да отстъпи Гибралтар и Минорка, входа към Средиземно море, и да позволи на британския световен изпользвач чрез договора в Асиенто, щото той 30 години подред да ограбва в Африка по 144 000 негри-роби годишно, за да ги внася в испанските колонии на Америка и да върши оная безсрамна търговия с роби, която (според „Историята на Англия през 18 век от Леки) от Утрехтския мир насам бе „центърът на цялата английска политика” и според Роз („Pitt and the national survival”) бе основният стълб на английското богатство”.

Франция обаче трябваше да отстъпи на печелившите англичани Акадия (на Английски: Нова Шотландия), ключа към реката Св. Лоренц и към Канада, освен това Нова Земя и областите около Хъдсъновия залив.

Чрез Утрехтския мир, след повалянето на Испания и Холандия, и мощната Франция на краля-слънце бе вече отстъпила на второ място зад новия господар на света и световните морета, арбитъра на Европа - Великобритания.

„Мощният арбитър на малкия остров държеше сигурно в ръцете си „равновесието на силите”, искусния английски лозунг при всеки мирен договор. За пълното щастие на Англия липсваше още целокупното притежание на Канада и на Предна Индия, което Франция отстояваше, обаче, с всички сили. Младата Прусия стана чрез имащата за нея жизнено значение 7-годишна война (1756-1763) неволно инструмент на Англия за окончателното откъсване от Франция и на този последен неин голям дял от света.

Цялата епоха от 1745 до 1763 година беше непрекъснатата борба на английските заселници и войски срещу френските колонии в Северна Америка. На 1745 година британците завзеха в мирно време главния град на Акадия, Луизбург, а в граничните борби между Канада и английските крайбрежни области англичаните прогониха през 1749 година френските заселници из Акадия и основаха Халифакс. След кратък период на мир Англия заграби без обявяване на война 300 френски търговски кораба в английски пристанища и в Бискайския залив и нападна на 10 юни 1755 година три френски транспортни кораба, пренасящи войски.

С това започна новият период на войната, който трая от 1755 до 1763 година, преди Франция да може да се окопоти и да обяви война. На 5 септември 1755 година един английски полк маршируваше срещу френската колония Grand Pré в отстъпената през 1713 година на Англия - Акадия. Британският заместник Лоренс прогони цялото френско население, така че голяма част от него загина поради безкрайните лишения на скоро настъпилата зима. На следната 1756 година, след избухването на 7-годишната война, една истинска световна война, която бе изнесена от Англия срещу Франция в Европа, Америка и Азия, новият английски председател Уилям Пит изпрати една флота с адмирал Возсашеп и силна войска под командата на Еберкромби, Емхерст и Волфе в Канада, за да я откъснат от всякаква помощ, която би могла да ѝ бъде пратена от Европа. В началото французите бяха победоносни, обаче след това нападателят превзеха форта Фонтенак на езерото Онтарио и крепостта Duquesne, която те нарекоха в чест на Пит - „Питсбърг”. Канада беше откъсната от Луизиана, и чрез повторното завладяване на Луисбург бе прекъсната връзката на Канада по море. През септември 1759 година падна в ръцете на англичаните укрепеният Квебек и след една година, на 1760 г. губернаторът Водрьой трябваше да предаде храбро защищавания Монреал и цяла Канада на англичаните.

Докато из опустошените германски земи батальоните на Фридрих Велики изнемогнаха и заради парични помощи от английска страна трябваше да задържат Франция на континента, Пит заграби по бойните полета на Росбах и Лойтен в непреодолим стремеж към власт Новия свет и изказа пред цел свет следната цинична мисъл: „Америка е завладяна в Германия, там, където победите на принц Фердинанд разсипаха цялата мощ на великата военна монархия Франция”.

Завладяването на Индия.

По бойните полета на 7-годишната война Англия спечели с хладна пресметливост не само Канада, но също и Индия, огромна империя от почти 5 милиона квадратни километра и днес с приблизително 400 милиона жители. Когато Фридрих Велики през 1757 година разби френската армия при Росбах, британският управител на Индия Клайф заграби след битката при Plassey на 23 юни 1757 година господството над Бенгалия и с това скоро господството над цяла Индия. 20 бели и 52 индийци убити и ранени „струваше” тази победа на модерно въоръжената войска на Клайф, над 68 000 индийци, чийто народ отсега нататък трябваше цели 2 века да чувства тежката ръка на Англия.

Британските походи срещу индийските държави една след друга бяха започнали: бе започнала същевременно и унищожителната борба срещу Франция и Източна Индия, чийто център беше в Пондишери и чийто блестящ, храбро защищаващ се губернатор бе Dupleix. Френска Индия беше през 1754 година двойно по-голяма и по-населена от Франция, обаче през 1763 година с Парижкия мир досегашната световна сила Франция бе изгубила в полза на Англия не само цяла Канада, но и цялата френска област в Индия (освен 5 неукрепени пункта), Югозападна Арабия, опорната точка на път за Индия, Сенегамбия и четири от Антилските острови. Англия беше вече пълен господар на света и историкът Грин признава гордо, че 7-годишната война „представя обрат в историята на Англия, както и обрат в световната история”.

По-нататъшното завладяване на Индия между битката при Plassey през 1757 година и въстанието на „сипаите” през 1857/59 година е непрекъсната 100-годишна

унищожителна борба, ужасно повторение на двете 100-годишни войни срещу Франция. Един рядък епизод от военната история през време на тази борба е двусмислената война срещу народа Rohillas в Северозападна Индия.

Рохиканд беше тогава цветуща страна по плодородните южни склонове на Хималаите. Тя бе населена с едно от най-храбрите индийски племена, което могло да постави на бойното поле 80 000 годни да носят меч воители.

Британският генерал-губернатор Хастингс узнал един ден чрез шпионите си, че владетелят на съседното до Рохиканд царство Оуд има завоевателни намерения спрямо богатата Рохиканд, но се чувства много слаб в сравнение с такъв опасен неприятел. Хастингс съзнава, че биешите се с меч и лък рохилас не ще могат да противостоят на британските топове. И ето, че у хладно пресметливия пазител на британските интереси, Уорън Хастингс, се явява една мисъл, която може да се роди само в мозъка на един англичанин: той се решава да заеме срещу огромна сума колониалните си полкове на княза на Оуд. Рохилас желаят мир: следователно трябва да се осъществи войната, която обещава, както на княза на племето Оуд, така и на Хастингс, богати преимущества. През есента на 1773 година Хастингс се уговаря в Бенерес с княза на Оуд, че ще му заеме два полка за възнамерявания поход. Цената за това е 400 000 лири стерлинги и всички разноски по поддръжката на състоящите се предимно от туземни индийци полкове.

През пролетта на 1774 год. британските колониални войски заедно с тия на племето Оуд преминават границата. Рохилас се бият героически, но са надвити от смъртоносните огнестрелни оръжия на белите. Цветущата страна е опустошена, селата изгорени, народът почти избит. Една от най-богатите области на Индия е обърната в пустиня. Хастингс е обаче печелившият и двата и за в бъдеще „разквартирувани” в Оуд полка се погрижват за това, щото тази държава да не се освободи никога вече от връзките си на зависимост с Англия. След три поколения тя бива окончателно анексирана от Англия.

След тия две страни съществуват в Индия още три опасни за Англия неприятели: великото царство на маратените на запад, Сикхите близо до афганистанската граница на северозапад и двата силни планински народа - и майзурският султан. Войните на Клайф и на Хастингс срещу последния завършиха неблагоприятно: на 1799 год. обаче генерал Уелесли завзема главния град на Майзур, Серингапатам, който бива потопен в кръв. През третата маратенска война (1817-1818) маратените, арийски-индуски народ, биват окончателно обуздани - и всичко това става с минимум от британски загуби и с ужасни жертви от страна на потиснатите туземци. След едно мощно издигане на царството на Сикхите близо до опасната афганистанска граница и този народ бива заробен през втората сикхска война (1848/49): тяхното царство, както и това на Майзур, биват раздробени и се създава английската област Пенджаб.

Нещастната Индия преживява втория голям анексионен процес на британския завоевател, който някога бе дошел като просител в цветущата империя на Великия могул. От 1848 год. до 1856 год. управлява като генерал-губернатор по-голямата част на Индия лорд Dalhousie. Неговите взети насила индийски и добре изпитаните британски войски нападат страната Пегу в Бурма, остатъка от маратенското царство Нагпур на северозапад и Танджар близо до Мадрас и ги завземат. В течение на един единствен век от победата на Клайф при Plassey до свалянето на лорд Dalhousie, почти

цяла Индия от огромната стена на Хималаите на север до нос Коморин на Индийския океан, бе паднала, посредством британския меч, нарушаване на договори, измяна и подкуп, в ръцете на британския световен потисник.

Ужасните изтезания, на които беше изложена цялата страна и едно съзнателно подиграване с религиозните обичаи и убеждения на верните туземни войници, сипайте, бяха причината за въстанието на сипайте, което започна на 10 май 1857 год. в Мираз при Delhi и се разпространи скоро над по-голямата част на Индия. Англия имаше в ръцете си най-сетне отдавна желаните маши за потискане на последните стремежи към свобода у изгладнелия народ. Продължаващото от 1857 до 1859 год. въстание беше безмилостно потушено с потоци от кръв, а бунтовниците бяха завързани пред дулата на топовете и разкъсани. Същевременно Англия използва този момент, за да обяви на 1 ноември 1858 год. присъединяването на цяла Индия към Великобритания. По този начин грабежът бе санкциониран за вечни времена.



Жестокото потушаване на Сипайското въстание

Покрай войните в Индия Англия се опита да подчини и Афганистан и чрез това да си пробие път към северозапад. Борбата с храбрия планински народ струваше на Англия големи жертви, обаче през втората афганистанска война тя отне на Афганистан важния проход Каибар близо до Пешавар, докато на 1919 год. тя претърпя тежки поражения и трябваше да върне на Афганистан независимостта му.

Войната за опиума.

Преди завладяването на Далечна Индия британският грабител води още една продължаваща от 1841 до 1842 год. война срещу Китай, за да осигури насилствено за винаги огромния си внос на опиум в тая страна. Това беше прочутата война за опиум.

Китайското правителство бе забранило вноса на опиум. Обаче тази, добивана от индийско маково семе, отрова бе за Англия една от най-богатите и лесни печалби, които тя можеше да извлече от ново извоюваното притежание на Индия. Още през 1835 год. това ѝ донесе милиони. Британският пират съумя да заобиколи чрез безогледна контрабанда китайската забрана. Той си беше осигурил навсякъде по устията на китайските реки тайни скривалища и складове. Поканата на китайския губернатор в Кантон да му бъде предаден контрабандираният опиум бива подигравателно отхвърлена от Дент, агент на английската търговия с опиум, а той самият, под закрилата на британското оръжие, избягва от ръцете на китайското правосъдие. Тогава китайските войски принуждават британците да им предадат 20 283 сандъка опиум, които биват веднага потопени в морето.

Военните кораби и войски на британския генерал-губернатор в Индия започват сега, при явно незачитане на всички международни и човешки права, оная прословута „война за опиума“ срещу почти беззащитния миролюбив Китай, който бе настоял само върху зачитането на неговите закони. От февруари 1840 год. до август 1841 год. продължават безогледните бомбардировки и кървави опустошения на Китай от превъзхождащите го огнестрелни оръжия на британците. Китай е победен и трябва да отстъпи в Нанкинския мир от 26 август 1842 год. острова Хонконг при устието на реката Кантон и да отвори за английската „търговия“ 5-те най-важни пристанища. Освен това Китай е принуден да заплати като изкупление 25 милиона марки за унищожения опиум и 90 милиона за разносните по английската война за опиума, оня неизличим позор на белия, т. е. на английския свет.

Индийски баланс.

От 1885 до 1886 год. Англия завладя далеко-индийска Бирма, през 1891 год. – протектората Манипур и през 1892 год. ханството Читрал: и трите държави бяха присъединени към Великобритания. Към унищожителната борба срещу континентална Индия се прибави и прокарваното от 1795 год. насам военно завладяване на остров Цейлон на южния край на Индия, чиито пражители, тамилите, победителят систематично поведе към гибел чрез отслабващи организма упоителни отрови.

Войните на Англия и нейната епоха на „мирно“ владичество донесоха на Индия най-голямата смъртност, която историята познава. След милионите жертви от убити през завоевателната епоха, само във времето между 1860 и 1900 год. умряха около 30 милиона индийци от гладна смърт, т. е. както гласят английските пресмятания, всека минута почти е имало двама мъртви. Само 1919 година грабна 5 милиона умрели от инфлуенца вследствие недохранване - толкова колкото 103 години война струваха на целия свет (1797-1900).

Завоевание на южноморското пространство.

В Индия, като в своя най-голяма и богата колония, Англия не е целела изкореняване на населението. Този дяволски метод тя прилагаше само в области с умерен, здрав климат, които искаше да преобърне в чисти британски, заселнически колонии. Така на 1788 год. започна тази безпримерна борба за унищожаване на туземното население на австралийска земя. През 1804 год. бе завладяна Холандска Тасмания: в чест на британската цивилизация и на християнството там бяха унищожени 200 000 тасманци. През 1804 год. започна заедно със заселването на райски хубавата Нова Зеландия и продължаващият до 1886 год. унищожителен процес на отчаяно бранещите се пражители на страната, маорите.

III. Английските коалиционни войни срещу Франция.

Британският потисник беше завладял и „омиротворил“ Азия и Австралия в 100-годишна непрекъсната война. Оставаше само завладяването на Африка, което запълни целия XIX век. Обаче преди Англия да заграби тази последна голяма, свободна област на земното кълбо, в Европа трябваше да се реши въпросът за европейската хегемония, което бе равнозначещо на повалянето на Наполеоновата империя.

Английските колонии в Северна Америка, които от 1776 год. се опълчиха в храбра борба за свобода срещу потискането и използването от страна на майката-земя, бяха отхвърлили през време на тяхната продължаваща от 1776 до 1782 год. война за независимост от себе си британското иго и се издигнаха през 19 век до първа световна сила.

В същата епоха, когато Америка се освободи и когато Индия бе повалена от британския юмрук, Англия се опълчи като „защитник“ на френските кралски права срещу избухналата на 1789 година френска революция, в същност, за да заграби още през първата коалиционна война (1793 - 1802) континенталния бряг на канала. В Амьенския мир (27 март 1802 год.) Англия трябваше да върне всички завоевания освен остров Цейлон и Тринидад, обаче на 1803 год. тя обяви отново на Франция война. Тази втора коалиционна война (1803-1805) донесе на Франция поражението на нейната и на испанската флота на 21 октомври 1805 год. от Нелсън при Трафалгар. И така морското господство на Англия в Средиземно море (където тя на 1800 год. завладя остров Малта) бе осигурено, а гениалният план на Наполеон да нарани смъртоносно Англия в Египет пропадна за винаги.

През 1808 год. Англия започна на испанския полуостров война срещу своя най-опасен враг Наполеон, под главното командване на Уелингтън същевременно нейният юмрук посегна и към неутралния север, гдето балтийските сили се бяха съюзили под ръководството на Русия в един втори „съюз на въоръжен неутралитет“ срещу нападенията на Англия. На 26 април 1801 год. английската флота, командувана от Нелсън и Паркър, нападна при Вибек датската флота, а във втората фаза на тази надсмиваща се над всякакво международно право англо-датска война, английската флота бомбардира в мирно време, от 2 до 5 септември 1807 год. Копенхаген, при което станаха жертва 2 000 души цивилно население. 35 датски военни кораба и фрегати бяха отведени като плячка в английски пристанища. Същевременно по английско

подстрекателство бе убит в Русия цар Павел I, за да се нанесе на съюза последния решителен удар.



Наполеон Бонапарт
(1769 – 1821)

Обаче Англия познаваше своя главен противник Наполеон и неговата цел: събарянето на английската хегемония, което корсиканецът се опита да постигне най-сетне чрез своята континентална блокада. Британската дипломация съумя изкусно да впрегне в своята колесница Русия, Прусия и Австрия и в гигантската борба на битката на народите при Лайпциг в 1813 година, а сетне с Блюхер и Уелингтън при Ватерлоо през 1815 год. ѝ се удаде да повали великия корсиканец. Ако още неговото посягане към Индия да бе вече достатъчно голямо „престъпление”, то неговият прокаран чрез блокадата удар срещу Англия бе вече най-тежкия му грях спрямо „избрания Божи народ”. Историкът Леки характеризира веднъж с жлъчна остроота британската политика на омраза във времето на Пит срещу опасния противник Франция: „Недоволен от това, че е унищожил почти напълно флотите на Франция, Пит пожела да заграби цялата колониална империя на тази страна. . . Преди известно време, казал той, сред своите

победи, аз бих бил доволен да поваля Франция на колене, сега обаче, не ще се успокоя, докато тя не бъде напълно разбита”. Когато Наполеон, пазен от британски войници на остров Елба, лежеше като безсилен пленник, победеният корсиканец изказа с голям яд следните думи, от които се вижда, че той е разбрал много добре смъртната неприязън на Англия към съперницата на отсрещния континентален бряг: „C’est pour Anvers je uis ici” („Заради Анверс аз съм тук”).

IV. Завладяването на Африка.

XIX столетие е редица от британски войни на африканска земя от Египет чак до Капланд, които Англия води, за да завладее черния континент, последния незавладян още от нея. През септември 1795 две английски флоти бяха взели на холандците Капшат и цялото владение на Нидерландското източно-индийско дружество. Капшат, най-важната точка по пътя за Индия, бива официално анексиран през 1806 година. От 1836 год. Англия воюва с Натал, през 1868 год. със страната Базуто и анексира и двете области. През 1868 год. следва победоносната война с Абисиния, и на 1874 с Ашантите. През 1879 год. биват унищожени в кървав поход племето Зулу и през 1884 сомалийците и двете страни стават плячка на англичаните. На 11 юли 1881 год. Англия започва война срещу арабската национална партия в Египет и Судан с обстрелването на Александрия. След тежки поражения и след падането на центъра на английската мощ, Хартум, на 1885 год. лорд Киченер унищожава в безмилостен поход (1898-99) в битките при Омдурман и Ом Дебрикат, при които падат под английския картечен огън десетки хиляди арабски борци за свободата на нилските жители.



**лорд Херберт Киченер
(1850 – 1916)**

От Судан войските на Киченер се втурват към следното кърваво насилие, което остана незаличимо петно в историята: към унищожаването на двете свободни бурски държави Орания и Трансваал, единственият остатък на държавна независимост и човешка свобода в цяла Африка (войната с бурите 1899-1902).

Още от заграбването на Капшат и Натал от британците, положението на свободните бури (съставени от 1652 год. от религиозни емигранти, най-вече холандци и немци) беше станало толкова непоносимо, че бурите отстъпиха на север през пусти места и неприязнени негърски племена, за да си основат и създадат на свобода нова родина. Новото дело на смелия народ на бурите бяха бурските републики Трансваал и Орания.

Обаче в тия, достигнали наскоро голямо благосъстояние, страни биват открити огромни златни и диамантени залежи и в сърцето на британците се събужда по-силно от когато и да е алчността. В тия цветущи страни се стичат хиляди авантюристи от британския остров и Сесил Родес британският завоевател на половин Африка, железният фанатик на неограниченото световно господство на „избрания народ“ начертава план, да покори цяла Южна Африка. Храбрите бури отблъсват първото нахлуване с оръжие в ръка: тогава Англия изпраща през 1899 г. лорд Киченер, безмилостния победител на Египет и Судан, със 150 000 войници срещу малкия народ на бурите, който се брани само със 75 000 бойци и с толкова пушки. Борбата продължава с голяма ожесточеност с победи ту на едната, ту на другата страна, при все че мощният Албион продължава да събира стотици хиляди войници от всички свои колонии срещу храбро защитаващия родината си народ. Тогава Киченер изпъстри обширната страна по план с дълги редици укрепени постове, изблъсква населението в пустинята, разрушава фермите и опустошава богато обработената земя. Беззащитните жени и деца биват изложени в измислените от него концентрационни лагери зад бодлив тел на най-ужасните лишения и епидемии. 26 663 жени и деца загиват като жертва на британската „хуманност“, както това възвестява на света един паметник в Блумфонтейн. През 1903 година държавите на бурите са унищожени от юмука на британския завоевател и биват присъединени към империята, същото става наскоро и с най-важните, намиращи се на север и на северозапад от бурските държави области на Източна и вътрешна Африка. Мечтата на Сесил Родес - притежанието на всички области между Кап и Кайро - е осъществена. И така наедно със съседния азиатски блок от Кайро до Калкута, завоеванието на половина Азия и Африка е най-сетне завършено.



**Сесил Родес
(1853 - 1902)**

V. Войните на Англия срещу Германската империя.

Три континента бяха подчинени от Англия в течение на вековете. Последната надежда на французите за световна мощ, за основаването на една империя, която да се простира от Мароко през Египет до Червено море и да свързва Велика Франция със Сирия и Индокитай, беше разбита за винаги от Англия през 1898 год. в битката при Фашода в долината на Горни Нил.

След най-дълбокото унижение на своята история Франция отново беше изпаднала в по-раншната си жестока вражда към Англия и дулата на топовете ѝ бяха насочени

през канала към британския световен тиранин. Обаче, нейният, настроен враждебно към Германия, външен министър Делкасе заведе френския народ с бойния вик за реванш поради върнатите през 1871 год. на Германия чисто немски области Елзас и Лотарингия в лагера на английския неприятел. Посредством отровата на своите пропагандни лъжи Англия събра почти целия свят срещу младата германска империя: и през първата световна война 1914-1918, чрез блокада отвън и чрез революция вътре, германският народ беше доведен до там, да трябва да се подчини на бруталния Версайски диктат, въпреки че неговата войска стоеше непобедена с оръжие в ръка на френска земя.

Победата над последния голям съперник на Англия беше привидно спечелена, но тя хвърли целия европейски и извъневропейски свят в пълен хаос. Британската световна империя бе станала вътрешно гнила и когато през 1939 година заедно с Франция, Полша и измамените неутрални държави, тя предизвика втората световна война (1939 - 1940) срещу нововъзкръсналата в горда сила под ръководството на Адолф Хитлер Германска империя, под силните удари на германското оръжие се разкри жестоко слабостта на британския лъв. Обръчът от неприятели на германската империя на изток и на запад бе бързо сломен, доколкото не се бе разтворил от само себе си, и сега Германия се намира пред вратите на световния враг - Англия. Започнала е последната глава от историята на този разрушител и използвач на народите, чиято потисническа борба срещу Германия е започнала от унищожението на Ханзата по времето на кралица Елизабет до днешни дни, ще разгледаме в друга книга.

Световната история ще напише с германското оръжие присъдата над Англия.



Адолф Хитлер – Водачът на Нова Европа

Войните на Англия в течение на вековете.

I. Вътрешните войни в Англия.

- Около 1170 Завоевателният поход на Хенри II срещу Ирландия.
1558 - 1603 При Елизабет втори завоевателен поход срещу Ирландия.
1649 - 1652 При Кромвел трета завоевателна война срещу Ирландия.
12 - 18 в. Войни с келтски Уелс и Шотландия.

II. Епоха на европейските и презморските войни.

- 1100 - 1216 Стогодишна борба на Хенри I, Хенри II и Джон Безземни срещу Франция за притежанието на страната между канала и Пиринеите, Атлантическия океан.
1337 - 1453 Стогодишна война срещу Франция. (Орлеанската дева).
1560 - 1600 При Елизабет - пиратски войни срещу Испания, Португалия, Немската Ханза и Западна Индия.
1588 - 1604 Англо-испанска морска война (унищожаване на Армадата).
1583 - 1733 Завоевателна война срещу Северна Америка.
1623 - 1797 Завоевателна война срещу Западна Индия.
1625 - 1630 При Стюардите морска война с Испания.
1652 - 1654 Първа морска война срещу Холандия при Кромвел.
1654 - 1659 Трета морска война срещу Испания (Кромвел). Разбиване на холандската морска мощ.
1665 - 1667 Втора морска война срещу Холандия Мир в Бреда.
1672 - 1674 Трета морска война срещу Холандия. Уестминстърски мир. Унищожаването на Холандия като колониална и флотска мощ.
1688 - 1815 Трета стогодишна война на Англия срещу Франция.
1689 - 1697 Участие във войната за пфалцското наследство.
1701 - 1713 Войната за испанското наследство срещу Лудвиг. По силата на Утрехтския мир Англия става господар на моретата и арбитър на света. „Равновесие на силите.”
1745 - 1760 Британска борба срещу французите в Северна Америка.
1756 - 1763 7-годишна война. Англия срещу Франция. Завладяване на Френска Канада и Индия.
1757 - 1859 Стогодишна завоевателна война в Индия. 1757 Пласи.
1774 Унищожаване на Рохлас в Предна Индия.
1776 - 1782 Северноамериканска война за независимост с Англия.
1799 Подчиняване на Майсур, завладяване на Серингапатам.
1817 - 1818 Трета английска война срещу маратените в Северна Индия.
1841 - 1842 Война за опиума с Китай, анексиране Хонконг.
1848 - 1849 Втора война със сикхите в Северозападна Индия, заграбване на Пенджаб.
1857 - 1859 Кървава война срещу въстаналите сипаи.
1878 - 1879 Втора афганистанска война, анексиране на прохода Какбар при Пешавар.
1885 - 1886 Война срещу Бурма, присъединяване на всички гранични държави.
От 1788 Австралия, унищожаване на туземното население.

- От 1795 Цейлон, избиване на туземното население.
 От 1804 Тасмания, унищожаване на туземното население.
 От 1814 Нова Зеландия, избиване на туземното население.

III. Английски коалиционни войни срещу Франция.

- 1793 - 1802 Първа коалиционна война срещу Франция.
 1803 - 1805 Втора английска коалиционна война срещу Франция (1805 Нелсън при Трафалгар).
 1801 и 1807 Нападение на Копенхаген, заграбване на датската флота (1807).
 1808 Уелингтън и борбата на Англия срещу Испания.
 1813 - 1815 Трета коалиционна война срещу Франция. 1815 Ватерлоо, окончателна победа на Англия над Наполеон (Св. Елена).

IV. Завладяване на Африка.

- 1795-1806 Борба на Англия против холандците в Южна Африка.
 1836 Война срещу Натал.
 1868 Абисиния.
 1874 Ашантите (негри от златното крайбрежие).
 1879 Унищожаване на племето Зулу.
 1881 - 1899 Война срещу Египет и Судан. 1898 год. Сражението при Омдурман срещу мадистите при Киченер.
 1899 - 1902 Войната с бурите. Анексиране на Орания и Трансваал.

V. Войните на Англия срещу Германската империя.

- 1914 - 1818 Първа Световна война на Англия срещу Германия (Версай).
 1939 - 1940² Втора Световна война на Англия срещу Германия.

IV. Войните, в които Англия е участвувала след 1945 г. (допълнение от редакцията)

- 1941 - 1949 Гражданската война в Гърция.
 1948 - 1960 Малайската криза.
 1950 - 1953 Корейската война.
 1952 - 1960 Въстанието Мау Мау.
 1955 - 1959 Кипърската криза
 1956 Суецката криза.
 1962 Брунейско въстание.
 1962 - 1975 Въстанието в Дофар.
 1962 - 1966 Индонезийско-малайзийска конфронтация.
 1963 - 1967 Аденска криза.
 1968 - 1998 Проблеми в Северна Ирландия.

² За съжаление в края на Втората Световна война през 1945 г. Англия отново е сред страните победителки. (бел. ред.)

- 1982 Фолкландската война.
1990 - 1991 Войната в Персийския залив.
1995 - 1996 Войната в Босна и Херцеговина.
1999 Войната в Косово.

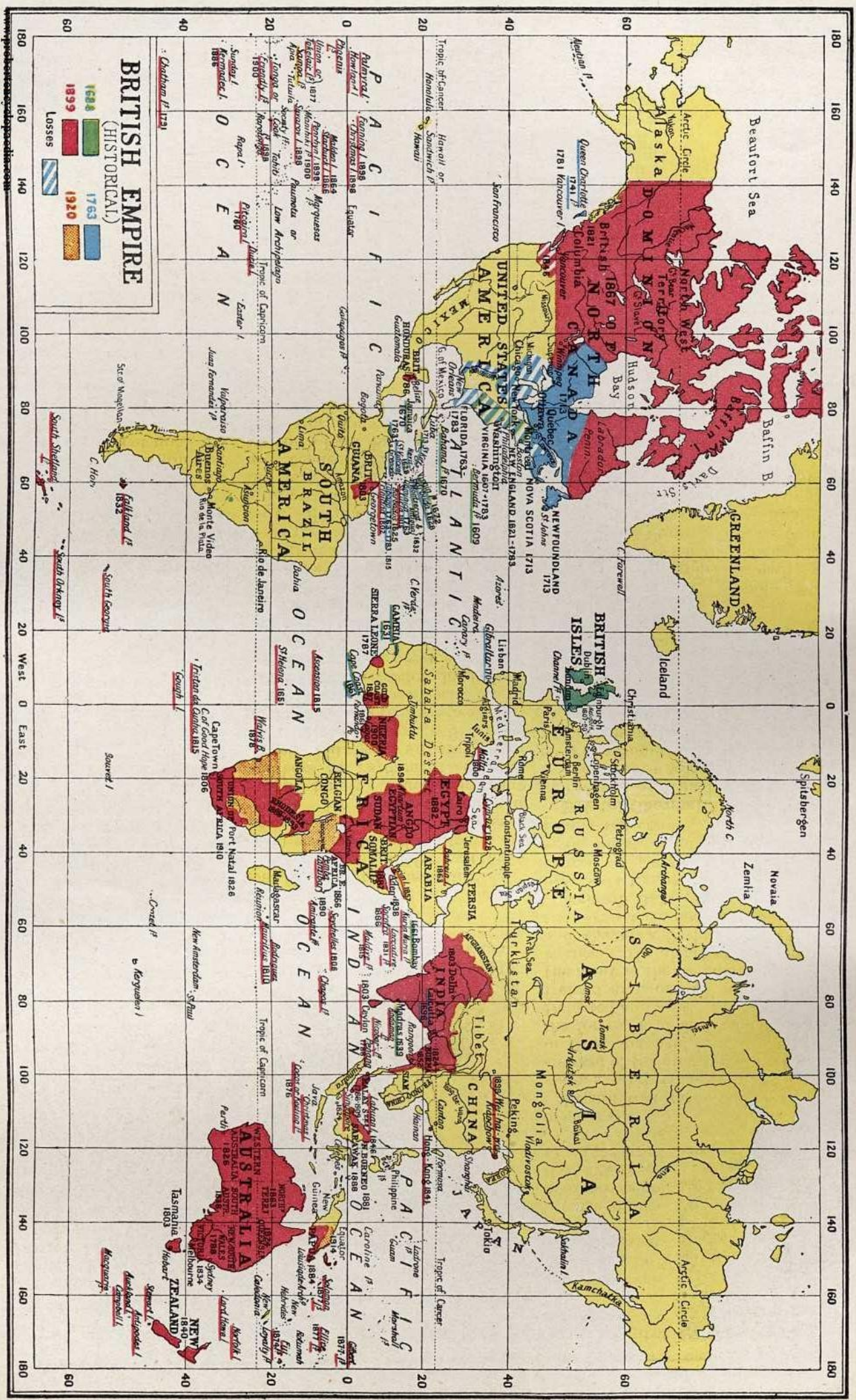
Войни през XXI век

- 2000 Гражданската война в Сиера Леоне.
2001 – Войната в Афганистан.
2003 – 2009 Войната в Ирак и иракските размирици

Нова Европа



Издавателство „Нова Европа” © 122 (2010)



BRITISH EMPIRE (HISTORICAL)

- 1688
 - 1763
 - 1839
 - 1920
- LOSSSES